

C. W. GORTNER

Romanovská
CÁROVNÁ

*Romanovovská
cárovná*

*Romanovovská
cárovná*

C. W. Gortner

Z angličtiny preložil
Otto Havrila

slovar

Copyright © C. W. Gortner 2018
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2019
Translation © Otto Havrila 2019

ISBN 978-80-556-3473-9

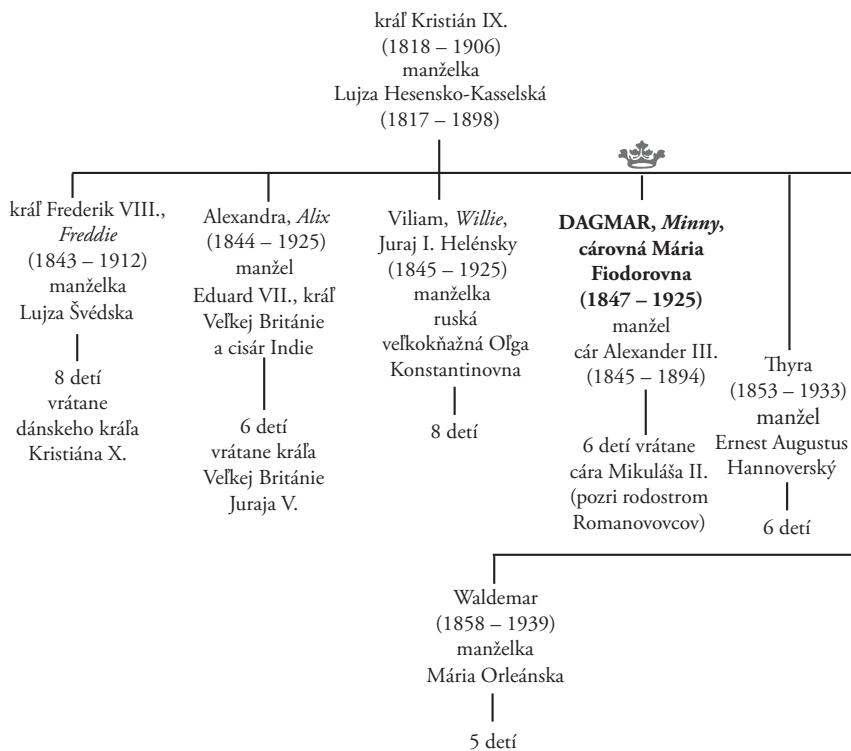
Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom
súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne,
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

*Mojej matke,
vdaka ktorej som spoznal velkolepost
Romanovovcov.*

Sláva a nešťastie bývajú na jednom dvore.

Ruské príslovie

Dánska kráľovská rodina

Ruskí imperátorskí Romanovovci

CÁR ALEXANDER II.

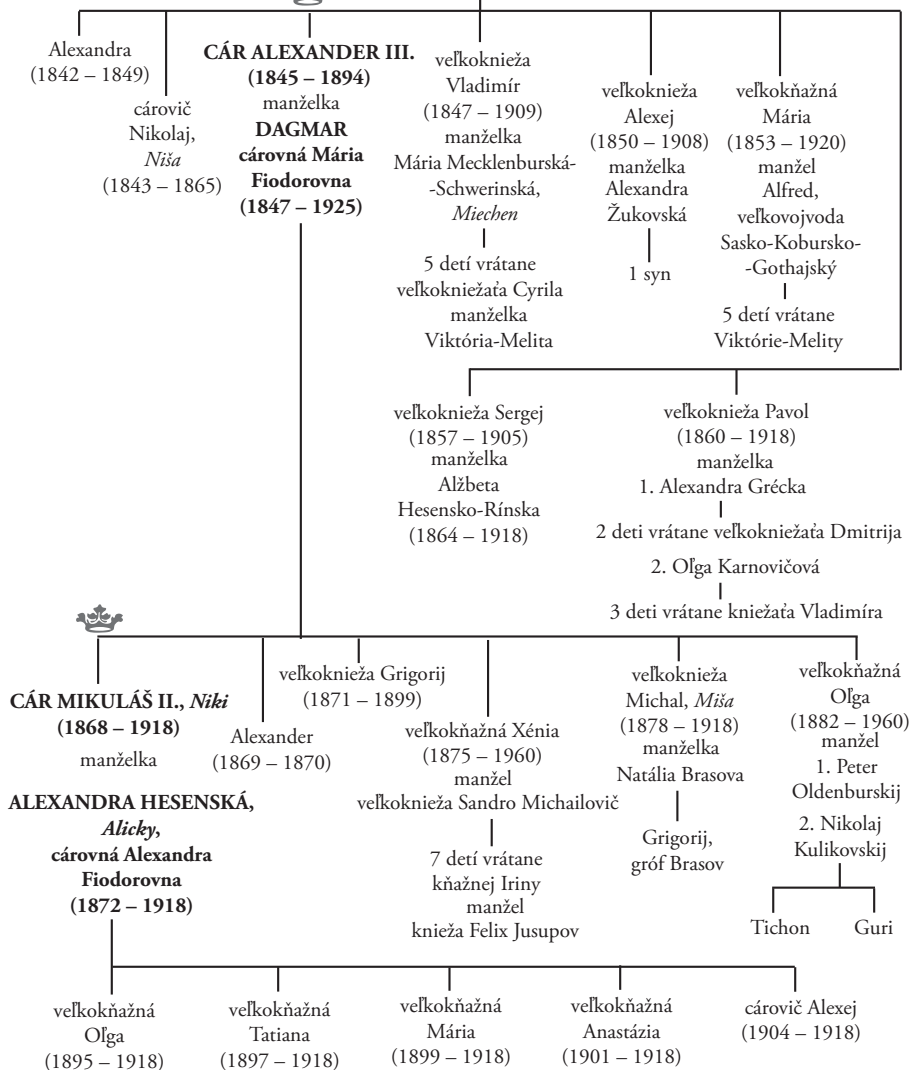
(1818 – 1881)

manželka

1) **MÁRIA HESENSKO-RÍNSKA, cárovná Mária Alexandrovna**

(1824 – 1880)

2) **Jekaterina Michailovna Dolgorukovová**

LADOVÝ OCEÁN

VÝCHODO-
SIBÍRSKE
MORE

BERINGOVO
MORE

MONGOLSKO

ČÍNA

JAPONSKO

PRVÁ ČASŤ

1862 – 1866

Žltý palác

*„Prichádza! Panna Dánska...
Nech je našou kráľovnou lásky.“*

MARTIN TUPPER

„Mali by sme sa obliecť rovnako,“ povedala som v to popoludnie, keď sa náš život navždy zmenil. Ešte som nechápala, aká veľká bude tá zmena, no cítila som to, keď som sa prehrabávala v škatuliach plných topánok s mašľou, klobúkov zdobených stuhami, hodvábnaj spodnej bielizne, šiat, korzetov, štól, kožených rukavic a plášťov z jemného kašmíru či škótskej vlny, dodaných z najlepších kodanských a londýnskych obchodných domov.

„Rovnako?“ spýtala sa ma pobavene sestra Alix. Stála na taburetke, mama so svojou slúžkou sa krútili okolo nej a prikladali jej k tvári a štíhlemu telu jednotlivé kusy oblečenia, aby videli, čo jej najlepšie pristane. „Ako dvojčatá?“

„Áno.“ Vzala som dve škatule a položila vedľa seba na pohovku. „Pozri. Teraz máš z každého oblečenia dva kusy. Mohli by sme sa obliecť rovnako, aby sme zistili, či nás tvoj snúbenec rozozná.“

Alix zmraštila obočie. Potešila som sa, lebo to znamenalo, že sestra vníma absurdnosť celej situácie väčšmi, ako dáva najavo. No prv než stačila odpovedať, napomenula ma mama, ostro a trochu podráždene ako vždy, keď som povedala alebo urobila dačo nevhodné, čo sa podľa nej stávalo až príliš často.

„Minny. To už stačí. Obliecť sa ako dvojčatá! Absurdné!“ Tľoskla. „Vari je jeho kráľovská výsosť princ waleský slepý? Ved' sa s Alix na seba vôbec nepodobáte.“

„Naozaj?“ Hoci som chcela, aby to vyznelo nenútene, začula som vo svojom hlase protest. „Možno nie sme podobné, ale on sa s ňou stretol iba raz. Možno ju pri najbližšom stretnutí ani nespozná.“

Mama s pokrčenou spodničkou v rukách zmlkla. Dívala som sa na tú krémovo bielu hodvábnu látku a musela som v sebe potlačiť výbuch hnevu.

Kedysi sme si takú spodničku ani žiadnu z tých luxusných vecí, ktorými bola teraz zaprataná celá izba, nemohli dovoliť. Šaty sme si šili, ba aj obšívali samy. V našom malom Žltom paláci v Kodani sme boli šťastné, tešili sme sa z letných výletov k moru, z našich gymnastických súťaží a hudobných večerov po skromnej večeri, keď sme sa samy obsluhovali pri stole. Mali sme jedna druhú a na luxuse nezáležalo. Naším najväčším darom bola naša rodina. No teraz sme tu sedeli obkolesené hmatateľnými dôkazmi toho, že sa čochvíľa rozlúčime.

Ako sa mohlo za taký krátky čas toho tak veľa zmeniť?

„Jeho výsosť ju bude, pravdaže, milovať,“ povedala mama. „Je to jeho manželská povinnosť, takisto ako jej manželská povinnosť. Čo to do teba vošlo akurát v deň, keď chystáme Alix výbavu? Nevidíš, že je už aj tak nervózna?“

Sestra sa na mňa dívala v zrkadle. Ak aj bola nervózna, nedávala to najavo. Vyzerala ustatá a bledá, tiene pod chladnými sivými očami prezrádzali únavu. Bola však pokojná – až natolko, že ma jej pokojný pohľad vyvádzal z miery. Hoci nepohla ani brvou, muselo jej byť jasné, že hovorím pravdu. Nedalo sa predpovedať, či jej manželstvo prinesie šťastie, alebo smútok. Nikdy to však nahlas nepriznala, ani pred mamou, ktorá sa tak dlho snažila, aby nás postretlo takéto šťastie, posledné v riave zmien, v ktorej som sa len-len že udržala na nohách.

„Ja som len vravela...“ Mama ma umlčala pohľadom.

„Vieme, čo si vravela, Minny. A ja ti hovorím, že to už stačí.“

Zlostne som hodila pokrčený hodvábný papier do škatule. „Asi by som sa mala ísť prejsť,“ zašomrala som. „Vidím, že ma tu nepotrebuje.“

„Ak sama nevieš, čo by si tu mohla robiť, tak by si sa asi naozaj mala ísť prejsť.“ Mama sa obrátila k sestre. „Čerstvý vzduch ti nepochybne zlepši náladu a vyženie z hlavy tie tvoje uštipačné poznámky. Nedovolím, aby si svoju sestru rozptyľovala hlúposťami akurát vtedy, keď máme roboty vyše hlavy.“

Čerstvý vzduch a žiadne hlúposti, takto riešila mama všetko. Bola veľmi rozumná, hoci za posledný rok sme toho zažili toľko, že iná žena by sa z toho pomiatla. Ale Lujza Hesensko-Kasselská nikdy neprejavila takú slabosť. Prvýkrát prejavila neochvejnú vieru vo vlastný úsudok už vtedy, keď sa vzoprela vlastnej rodine, ktorá ju nechcela vydať za môjho otca, jej druhého bratanca Kristiána Glückburského, schudobneného bezvýznamného princa, s ktorým viedla skromný, no príjemný život a k takému životu viedla aj nás. Teraz, keď mal ocko prekvapivo zdediť trón po našom bezdetnom kráľovi a mama chcela

svoju najstaršiu dcéru vydať za dediča britského trónu, bola možno pripravená stať sa dánskou kráľovnou, no k týmto nadľudským úlohám pristupovala rovnako pokojne ako ku každodennému upratovaniu salóna. A tie moje uštipačné poznámky, ako ich nazvala, ju vyvádžali z miery, lebo také niečo by si nemalo jej dieťa dovoľovať, a najmä v takejto situácii.

Rázne som si potiahla sukne, vykročila som k dverám, no tam som zastala. Dúfala som, že sestra na mňa zavolá, aby som sa vrátila. Chcela som, aby niečo povedala, dala najavo, že ma potrebuje. Ale neozvala sa. Vzduchom som sa obzrela cez plece. Stála tam v spodničke a mama prikázala slúžke, aby jej stiahla korzet, akoby Alix bola dáka bábka.

Alebo obetný baránok.

Presne také mi pripadalo sestričino chystané manželstvo.

Nenarodili sme sa do prepychu. V detstve nám to mama často pripomínala, preto sme nečakali viac, ako sme mali. Ľudia, ktorí sa narodia bohatí, nie sú takí šťastní, vravievala, keď sedela so mnou a s Alix a radila nám pri skrášľovaní čepčiekov alebo pri obšívaní spodnej bielizne. Ľudia, ktorí majú od narodenia všetko, nevedia, čo znamená túžiť po niečom a potom to dosiahnuť. Bola to múdra rada od človeka, ktorý už toho toľko dosiahol, no pre mňa bola len chabou útechou, keď som bez obzretia prechádzala palácom Bernstorff okolo sôch a stien obložených zrkadlami, na parketách sa ozývali moje kroky a za mnou šumela široká krinolínová sukňa.

Do paláca sme sa nasťahovali pred mesiacom, keď sa rozhodlo, že ocko bude novým dánskym korunným princom. Palác stál na rozľahlých pozemkoch za Kodaňou, bol patrične elegantný a oveľa väčší než ten žltý, v ktorom sme bývali v meste. Nádherné záhrady s košatými lipami a so širokými chodníkmi patrili k tým niekoľkým zmenám, ktoré som uvítala. Mladší brat Valdemar a sestrička Thyra ich zbožňovali, lebo tam mohli behať a štvornožky loziť pod živými plotmi. Ale ja som už mala pätnásť, na detské hry som bola veľká, hoci keď som utiekla do záhrady, najradšej by som bola zase malá, aby som sa mohla s nimi naháňať a hrať na skrývačku.

Vtom som si plesla rukou po čele. Zabudla som si vziať slnečník alebo klobúk! Riskovala som, že sa priveľmi opálím. Keď som si predstavila, čo by na to povedala mama, pridala som do kroku a pomyslela som si, že by som si mala dať dolu aj sieťku, v ktorej sa mi tiesnili vlasy na zátylku, a vyvolať pohoršenie. Ibaže tam nebolo nikoho, kto by sa pohoršoval. Záhrady sa predomnou rozprestierali v nekonečnej zeleni, až som došla k domčeku v švédskom

štýle, ktorý slúžil ako čajovňa a pred ktorým sa v oblaku cigarového dymu prechádzal dôverne známy človek v tmavom obleku.

Ocko.

Nedbajúc na to, že mi bude vidieť členky, nadvihla som si sukne a rozbehla som sa po trávniku k nemu. Prekvapene sa zvrtol; spod impozantných nových bajúzov mu stúpala dym. Nechal si ich narásť, aby vyzeral elegantnejšie. Pripadali mi smiešne, lebo hnedé vlasy mal na temene riedke a kontrastovali s húštinou na tvári. A budúci kráľ sem, budúci kráľ tam, stále musel fajčiť vonku, lebo mama nemohla dym ani vystáť a prosila ho, aby skoncoval s tým „odporným zlovykom“.

„Už ste skončili?“ Ustarostenú tvár mu rozziaril úsmev. S bolesťou som si všimla, že aj on sa začína meniť. Odkedy sa rozhodlo, že bude nástupcom nášho chorľavého kráľa, nebol taký bezstarostný, akoby ho už teraz ťažilo bremeno koruny.

„Podľa mňa to potrvá ešte niekoľko hodín.“ Zacítila som prenikavú vôňu tabaku a zmráštala som nos. „Ešte musia vytriediť hromadu vecí. V celej Kodani zrejme nezostali jediné šaty. Mama povedala, že čosi do mňa vošlo, tak som odišla.“

„Aha.“ Kútikmi miernych svetlohnedých očí sa usmial. „A vošlo do teba čosi, Dagmar?“

To meno mi vybral on ako jedno z mnohých, ktoré som dostala pri krste, moje obľúbené, lebo všetci ostatní členovia rodiny ma volali Minny. Dagmar bolo jedinečné meno, ktorým som sa odlišovala od ostatných, a kedysi patrielo jednej našej slávnej kráľovnej.

Pokrčila som plecami. „Nechápem, prečo z toho robia také haló.“

Zasmial sa. „Tvoja sestra sa ide vydávať za syna a nástupcu kráľovnej Viktórie. Ak dá Boh, jedného dňa sa stane kráľovnou Veľkej Británie. Pre väčšinu ľudí je to fantastická zmena.“

„Možno pre mamu a kráľovnú Viktóriu. Ale či je to taká fantastická zmena aj pre Alix, to sa ešte uvidí.“ Keď som videla, že zosmutnel, dodala som: „Len mám o ňu obavy, ocko. Alix sa správa veľmi čudne. Akoby sa so všetkým zmierila, ani sa na nič nespýta.“

Vyfúkol dym, zohol sa, zahasil cigaru o chodník a ohorok si strčil do vrecka saka. „Na nič sa nemusí pýtať. Bude to veľmi prestížny manželský zväzok, ktorý podporuje tvoja matka a schválila ho aj kráľovná Viktória. Alix vie, že si musí splniť svoju povinnosť.“

Jeho odpoveď ma zarazila. Myslela som, že Alix poznám lepšie než ktokoľvek iný; no vždy som vedela, že sestra má neobyčajne vyvinutý zmysel pre povinnosť.

Bola odo mňa o tri roky staršia a vyrastali sme spolu, spali sme v jednej spálni, učili sme sa spolu. Nášho najstaršieho brata Frederika poslali študovať do cudziny, náš druhý brat Willie sa zapísal na Dánsku vojenskú akadémiu a najmladšia sestra Thyra a tretí brat Valdemar boli ešte malí. S Alix sme preto vždy držali spolu v dome, kde nikdy nebolo peňazí na rozhadzovanie a kde vládla pevnou rukou naša matka, ktorá počas sviatkov, keď sa zišla celá rodina, zahŕňala pozornosťou najmä našich bratov.

Nikdy sa mi nepáčilo, ako veľmi sa venuje Freddiemu a Williemu, aj keď Alix mi vravela, že je to prirodzené, lebo matka si vždy väčšmi cení svojich synov. Nechápem, prečo je to tak, veď keď sú bratia preč, v domácnosti pomáhame my, jej dcéry. No sestra na rozdiel odo mňa, ktorá som neznášala každodenné práce, nikdy neprotestovala. Večer sme si s boľavými rukami šepkali v úzkych spojených posteliach, že raz si kúpime pri Sunde vlastný dom, kde nikdy nebudeme musieť drhnúť dlážku. Budeme mať sto psov a celé hodiny budeme maľovať, lebo sme vedeli pracovať s vodovými farbami. To všetko zmizlo s ponukou princa Alberta Eduarda na sobáš. Alix sa celkom zmenila, už to nebola verná sestrička, odrazu sa stala maminou obľúbenkyňou, ktorá sa celé dni učí slušne správať, tancovať a obliekať, skrátka pripravovať sa na nový život v inej krajine, v ktorom som ja nehrala žiadnu rolu.

„Už sa s ňou takmer nestretávam,“ povedala som a uhla pred ockovým pohľadom. „Alix musí pod maminým dohľadom ustavične vypisovať akési dôležité listy, chodiť po návštevách, skúšať si šaty. Mám pocit, akoby tu už ani nebola...“

„Povedala si jej to?“ spýtal sa mierne. „Z tých tvojich uštipačných poznámok možno usudzuje, že sa na ňu hneváš.“

Zmlkla som. Hnevala som sa? Asi áno. Určite sa mi nepáčilo, ako ochotne súhlasila s manželstvom a zabudla na náš dôverný vzťah.

„Pripadám ti nahnevaná?“ spýtala som sa.

„Stále.“ Štipol ma do líca. „Ty naša rebelka.“

„Rebelka?“ zvolala som. „Lebo nechcem, aby sa všetko zmenilo? Náš život sa obracia hore nohami, ocko. To som nečakala.“

Vzdychol si. „Chápem, že ti je to nepríjemné. Mrzí ma to. Ale svadba je dôležitý okamih v živote človeka, Dagmar. Musí opustiť svojich milovaných